

GELENEKSEL ÇORUM EVLERİNDE AHŞAP YAPIM SİSTEMLERİNİN İNCELENMESİ*

 Nurbanu ŞAHİN^a

 Özlem PARLAK BİÇER^b

Özet

Şehirlerin coğrafi konumları, iklim özellikleri, kültürel geçmişleri; geleneksel yapılardaki malzeme seçimlerini, mekânsal bölünmeleri ve taşıyıcı sistem özelliklerini etkilemektedir. Mekânsal bölünmeler, yapıların inşa edildiği yerin kültürel özelliklerinden ve kullanıcı ihtiyaçlarından etkilenirken; malzeme seçimleri, malzemenin ulaşılabilirliği ile daha çok ilişkilidir. Bulunduğu bölgeye özgü bu etkilerle inşa edilen geleneksel yapılar; yer aldıkları kentin mimari simgeleri ve kültürel mirasları haline gelmektedir. Kültürel miras olarak kabul edilen bu yapıların; taşıyıcı sistem özelliklerinin belgelenmesi ve incelenmesi, ülkemizdeki yapı çeşitliliğinin ortaya konulması ve gelecek nesillere aktararak güncel mimariye entegre olması noktasında önem taşımaktadır. Çorum; coğrafi konumu ve iklim özellikleri gereği ahşabın kolay ulaşılabilir ve işlenebilir olduğu bir kenttir. Bu durum; geleneksel Çorum evleri yapım sistemlerinde de ahşabın tercih edilmesine neden olmuştur. Bu çalışma kapsamında; geleneksel Çorum evlerinin özelliklerini taşıdığı için Çorum Belediyesi'nce rölöve çalışmaları yaptırılmış tescilli 7 konut; mekânsal özellikleri ve ahşap malzeme kullanımı açılarından incelenerek, geleneksel Çorum evlerinin ahşap taşıyıcı sistem özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın; geleneksel Çorum evleri ve geleneksel yapılarda ahşabın kullanım alanları ile ilgili olarak yapılacak çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Çorum evleri, Ahşap yapım sistemleri, Geleneksel ahşap yapılar

AN INVESTIGATION OF WOODEN BUILDING SYSTEMS IN TRADITIONAL ÇORUM HOUSES

Abstract

Geographical locations, climate characteristics, cultural backgrounds of cities; affect sselection materials, spatial organizations and structural systems of traditional buildings. While spatial separation is affected by the cultural characteristics of the place where the buildings are built and the needs of theusers, choice of material is more related to the availability of the material. Traditional buildings which built with these specific effect of region, become the architectural symbols and cultural heritages of the city in which they are located. Documentation and examination of the structural systems of these buildings accepted as cultural heritage is

* Bu Makale, ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanan "Ahşap Yapılarda Taşıyıcı Sistem Özellikleri ve Güçlendirmelerinin Çorum Veli Paşa Hanı Yapısında İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

^a Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, nurbanusahinn@gmail.com

^b Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık, parlakoz@yahoo.com

Makale Geliş Tarihi: 20.08.2021, Makale Kabul Tarihi: 12.11.2021

significant in terms of revealing the diversity of building types in Turkey and integrating them into modern architecture by transferring them to future generations. Çorum is a city which have easy accessibility and processability for wood because of its geographical location and climatic feature. Therefore, wooden architectural materials and structural systems are preferred in traditional Çorum houses. In this study; 7 traditional Çorum houses which was prepared survey projects by Çorum Municipality are examined to understand and evaluate the spatial organizations, structural systems and wooden material usage. Thus, this research expected to contribute to the studies which examine the usage areas of wood in traditional Çorum houses and traditional buildings.

Keywords: Traditional Çorum houses, Wooden structural systems, Traditional wooden buildings

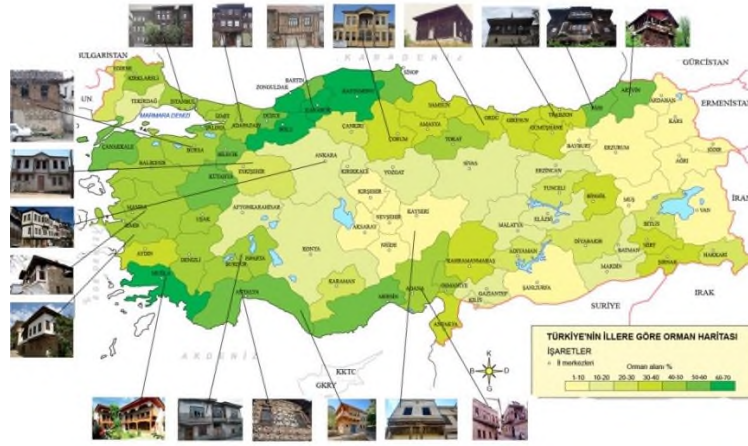

Giriş

Ahşap; dünyanın neredeyse her bölgesinde sıklıkla kullanılan bir yapı malzemesidir. Ormanların yoğunluğu ve elde edilen ahşabın taşıyıcı sistemde kullanılabilir olması; yapıların taşıyıcı sistem özelliklerini de etkilemiştir. Ahşabın ulaşılabilirliği doğrultusunda; taşıyıcı sistemin tamamında, taşıyıcı sisteme dâhil olan elemanlarda ya da sadece süsleme elemanı olarak ahşabın tercih edildiği yapılar bulunmaktadır.

Yapıların bulunduğu bölge ve yapının kullanıcılarının özellikleri; taşıyıcı sistemi, mekân bölünmelerini ve malzeme seçimlerini etkilemektedir. Coğrafi ve kültürel etkilerle şekillenen bu yapılar buldukları yörenin geleneksel mimarisini oluşturmaktadır. Geleneksel yapıların taşıyıcı sistem özelliklerinin belgelenmesi ve incelenmesi; ülkemizdeki yapı çeşitliliğinin ortaya konulması ve gelecek nesillere aktararak güncel mimariye entegre olması noktasında önem taşımaktadır.

Türk geleneksel mimarisinde %60-75 arasındaki bir oranla en çok kullanılan yapı malzemesi olan ahşap; elde edilmesinin kolay olduğu bölgelerde taşıyıcı sistem elemanı olarak kullanılmıştır (Çakır, 2000). Yapıların bulunduğu yörelere göre, ahşabın taşıyıcı sistemdeki kullanım oranı değişmektedir. Ülkemizde geleneksel ahşap yapılara Doğu Karadeniz'in güneyi ile Gaziantep'in batısında kalan bir alanda rastlanmaktadır (Harita 1) (Çobancaoğlu, 1998).

Harita 1. Türkiye’de Ormanların Dağılımı ve Ahşap Yapılar Haritası (Coğrafya Harita, 2018)

Söz konusu bu alanda yer alan geleneksel ahşap yapıları; Kuzey Anadolu, Orta Anadolu, Marmara Bölgesi, Batı Anadolu ve Güney Anadolu olmak üzere beş ayrı bölgede incelemek mümkündür. Kuzey Anadolu Bölgesi’nde; kıyı kesimlerde gür, orta kesimlerde seyrek olarak bulunan ormanlık alanlar, Türkiye’deki ormanların %25’ini oluşturmaktadır (Saydamer, 2014). Bu durum, bölgede ahşap malzeme kullanımının artmasına imkân sağlamıştır. Bölgedeki ahşap yapılar; yığma sistem ya da iskelet sistem kullanılarak inşa edilmiştir (Saydamer, 2014; Yaman, 2007) (Şekil 1, Şekil 2). Ahşap yığma sistemler; ahşapların üst üste getirildikten sonra köşelerde boğaz geçme denilen yöntemle çatılmasıyla oluşturulmuştur (Saydamer, 2014). Ahşap iskelet sistemlerde ise; ahşap malzeme ile oluşturulan taşıyıcı çerçevede dolgu malzemesi olarak; taş, tuğla, ahşap ve kerpiç malzemeler kullanılmıştır (Güneş, 2014).

Şekil 1. Yığma Sistem Duvar (Şahin, 2018)

Şekil 2. Ahşap İskelet Sistem (Çağlıcı, 2018)

Orta Anadolu Bölgesi’nde; yağışların azlığı nedeniyle bölgenin doğal bitki örtüsü bozkır olmakla birlikte; alçak kesimlerde seyrek meşe ormanları, yüksek kesimlerde ise iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar yer almaktadır (Coğrafya Dünyası, 2018). Bölgede yapılar genel olarak yığma kerpiç ve taştan inşa edilse de, ahşap karkas arası kerpiç dolgu olarak inşa edilen yapılar da görülmektedir (Çakır, 2000; Çobancaoğlu, 1998; Saydamer, 2014) Dolgu kısımlarında kullanılan tekniğe göre ahşap karkas yapılar; hımış (Şekil 3) ve bağdadi (Şekil 4) yapılar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Taş yığma sistem ile inşa edilen yapılarda ise döşemelerde ve üst katlardaki çıkmaları taşıyan payandalarda ahşap malzeme görmek mümkündür.

Şekil 3. Himiş (Arun, 2005)

Şekil 4. Bağdadi (Eriçok, 2018)

Marmara Bölgesi'nde; kara, deniz ve kimi bölgelerde de yarı Karadeniz iklimi görülmektedir. Bu iklimsel çeşitliliğin bir sonucu olarak; Türkiye'deki ormanların %12,8'ini bölgedeki ormanlar oluşturmaktadır (Orman Genel Müdürlüğü, 2020). Bölgede; ahşap karkas ve ahşap yığma sistem ile inşa edilmiş yapılara rastlanmaktadır. Söz konusu yapılarda; genellikle zemin katta taş duvar, üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç ya da tuğla dolgu görülmektedir (Şekil 5, 6) (Özhan, 2006; Saydamer, 2014).

Şekil 5. Bursa Ahşap Ev (Şahin, 2012)

Şekil 6. Taşyıcı Sistem (Seymen, 2008)

Batı Anadolu Bölgesi'nde Akdeniz iklimi nedeniyle bitki örtüsü makidir. Muğla ve çevresinde ise coğrafi özellikler ve iklim değişikliği nedeniyle kızılçam ormanları görülmektedir (Çobancaoğlu, 1998). Bölgenin temel yapı malzemeleri ise; taş ve ahşaptır. Temelde ve zemin kat duvarlarında moloz taşlar ile kullanılarak inşa edilmiş yığma sistem, üst katta ise ahşap karkas sistem görülen yapılarda, karkas sistemde dolgu malzemesi olarak kerpiç, taş, tuğla ve ahşap kullanılmıştır (Çobancaoğlu, 1998; Özhan, 2006; Saydamer, 2014).

Şekil 7. Kula-Beyler Evi (Kula Belediyesi, 2018)

Şekil 8. Çakırağa Konağı (Kadılar Paşazade Konağı, 2020)

Güney Anadolu Bölgesi'nde; Antalya ve çevresinde iğne yapraklı ağaçlar ile meşe ağaçları, daha yüksek bölgelerde ise bölgeye özgü köknar ve sedir ağaçları yaygın olarak görülürken; Adana ve çevresinde yağışın yoğun olduğu yüksek kesimlerde ormanlık alanlar, diğer kesimlerde ise makiler yer almaktadır (Orman Genel Müdürlüğü, 2020). Bölgedeki ahşap evler; zemin katta ahşap hatıllı yığma sistem, üst katta ise ahşap karkas sistem ile inşa edilmiştir. Kimi yapılarda bağdadi çıtalı sistemler de

görülmektedir. Genellikle karaçam, kızılçam ve sedir kullanılarak elde edilen ahşap karkas sistemlerde; taş ve kerpiç dolgu malzemesi kullanılmıştır (Çobancaoğlu, 1998; Özhan, 2006; Saydamer, 2014). Antalya Akseki ve İbradı çevrelerine özgü olan düğmeli evlerde ise; Anadolu'nun diğer bölgelerinde kullanılan yöntemlerden farklı olarak, yığma taş duvar ve ahşap karkas sistemin oluşturduğu karma bir sistem görülmektedir.

Şekil 9. Kayhanlar Evi, Alanya (Şahin, 2021)

Şekil 10. Düğmeli Ev, İbradı-Antalya (Manav ve Çalışkan, 2017)

Ülkemizin coğrafi konumu ve kültürel özellikleri gereği; iklim, topografya, ekonomi, mekânsal beklentiler, sosyokültürel etkiler ülkenin her bölgesinde farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların geleneksel yapılara yansımaları da mekânsal özellikler ve taşıyıcı sistem özellikleri olarak göze çarpmaktadır. Her yörenin kendine özgü geleneksel yapıları oluşmakta ve bu yapıların taşıyıcı sistem özelliklerinin de incelenmesi gerekmektedir. Bu incelemelerin literatüre sağladığı katkılar, geleneksel Türk ahşap mimarisinin yaşatılması için önem taşımaktadır. Bu çalışmada; Türkiye'nin Orta Anadolu Bölgesi'nde yer alan Çorum şehrinde yer alan geleneksel ahşap yapılarının taşıyıcı sistem özellikleri incelenmiştir. İncelenen yapılar; Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescillenen konutlardır. Çorum Belediyesi tarafından; kentte yer alan tescilli konutlardan, ayakta kalan ve yapı sahiplerinden gerekli izinlerin alınabildiği 7 geleneksel konutun rölöve çalışmaları hazırlanmıştır. Bu çalışmada tamamı ele alınan konutların; aynı dönem yapısı olmaları (20. yy.), kentin farklı mahallelerinde yer almaları, aynı mahallede yer alanların birbirlerinden farklı mekânsal özellikler göstermeleri ve geleneksel Çorum evi özelliklerini yansıtmalarının çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Çalışmanın amacı; geleneksel Çorum evlerinin taşıyıcı sistem özelliklerini ortaya koymak ve ahşap malzemenin geleneksel Çorum evlerindeki kullanım alanlarını görmektir.

A. ÇORUM VE GELENEKSEL MİMARİSİ

Çorum ili; Türkiye'nin Orta Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. Güneye doğru gidildikçe yüksekliklerin azaldığı kent; Alp Himalaya Orojenezi olarak adlandırılan sistem içerisinde ve il merkezinin 20 km kuzeyinden geçen Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde bulunmaktadır (Özüdoğru, 2008).

Geçiş iklimine sahip olan Çorum'un; güneyinde karasal iklim etkileri görülürken, kuzeyinde Karadeniz iklimi etkileri hâkimdir. Yazları genellikle sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve yağışlı olan Çorum'da; ormanlar ve fundalık araziler toplam arazilerin %35'ini oluşturmaktadır (Orta Karadeniz

Kalkınma Ajansı, 2021). Ormanların büyük kısmında meşe ağaçları bulunurken, yükseklik arttıkça iğne yapraklı ağaçların yoğunluğu da artmaktadır (Demiray, 2014).

Coğrafi konumu dolayısıyla ülkenin güneyi ve kuzeyi arasında bir bağlantı merkezi olan kentte birçok medeniyetten izler ve kalıntılar görülebilmektedir (Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021a). Çorum'da çağlar boyunca yerleşen medeniyetlere ve kültürlere ait pek çok tarihi eser ve alan bulunmaktadır. Hattuşa Antik Kenti, Hattuşa'da bulunan Yazılıkaya Tapınağı, Alacahöyük kral mezarları, Helenistik Döneme ait kaya mezarları, Selçuklular dönemine ait Murad-ı Rabi Ulu Cami, Osmanlı dönemine ait Çorum Kalesi, Saat Kulesi, Taş Han, Dikiciler Arastası, Ayakkabıcılar Arastası, Çorum Müzesi Binası, Veli Paşa Hanı ve tescilli birçok konut yapısı yer almaktadır (Şekil 11, 12, 13, 14) (Şeker, 2010; Türkiye Kültür Portalı, 2021).

Şekil 11. Alacahöyük Sfenksli Kapı
(Türkiye Kültür Portalı, 2021)

Şekil 12. Murad-ı Rabi Ulu Cami
(Şahin, 2020)

Şekil 13. Dikiciler Arastası (Şahin, 2020)

Şekil 14. Saat Kulesi (Şahin, 2020)

Çorum ili geleneksel mimarisi incelendiğinde, anıtsal mimari örneklerinin büyük çoğunluğunun; yapı malzemesi olarak taş kullanılarak yığma sistem ile inşa edildiği, geleneksel konutların ise genellikle ahşap karkas sistem ile inşa edildiği görülmektedir (Özüdoğru, 2008). Zemin katlarda yığma taş duvar, üst katlarda ise ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgulu duvarlar görülen konutlar genellikle; geleneksel Türk evi tipolojisinde olduğu gibi iki katlıdır (Şekil 15) (Akok, 1951; Günay, 2017). Kuzey cepheye bakan duvarlarda yığma sistemin uygulandığı örnekler de bulunmaktadır (Şeker, 2010).

Şekil 15. Katipler Konağı (Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021b)

Çorum evlerinde döşemelerde; ahşap kiriş üzeri pişmiş toprak ya da ahşap kaplama malzemesi kullanılmıştır. Tavanlarda; kirişlerin açıkta bırakıldığı ters tavan uygulamaları ya da çıtalı ahşap tavan kaplama uygulaması görülmektedir (Akok, 1951; Şeker, 2010). Çatılar da ise; ahşap oturtma çatı strüktürü üzerinde alaturka kiremit örtü uygulanmıştır (Akok, 1951). Çorum evlerinde önemli bir yeri olan sofalarda bulunan merdivenler de genellikle ahşap malzemedir; evin büyüklüğü ve ailenin yapısına göre bir ya da iki adet olmak üzere üç kollu olarak inşa edilmiştir (Karşlıoğlu, 2010). Sokaktan ya da bahçeden konuta ulaşımı sağlayan merdivenlerde ise genellikle taş malzeme kullanılmıştır (Akok, 1951; Karşlıoğlu, 2010). Kapı, pencere, dolap gibi yapı bileşenlerinde de ahşap malzeme kullanımı tercih edilmiştir (Akok, 1951).

Çorum'da yerel bir malzeme olan alçı ise; yapım ve süsleme malzemesi olarak tercih edilmiştir. Yapı malzemesi olarak alçı, duvar sıvalarında; süsleme malzemesi olarak ise; şömineler, şerbetlikler, cephelerdeki sarkıtlar ve bitkisel motifli kabartmalar gibi yapı parça ve bileşenlerinde kullanılmıştır (Akok, 1951; Karşlıoğlu, 2010, Şeker, 2010).

B. ÇORUM'DA İNCELENEN GELENEKSEL AHŞAP KONUTLAR

Ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edilen geleneksel Çorum evleri; gerektiği şekilde korunmadığı için birçoğu günümüze ulaşmamıştır. Kentte bulunan ve korunması gereken kültür varlığı olarak tescil edilen evlerin bir kısmı bakımsızlıktan yıkılmış ya da özgün mimari özelliklerini kaybedecek kadar atıl durumda kalmıştır. Bundan dolayı; çalışmada incelenecek konutlar seçilirken, Çorum Belediyesi tarafından çalışmaları yaptırılmış ve rölöve belgeleri ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmış yedi tescilli yapı tercih edilmiştir. İncelenen konutlardan; Aykaç Konağı Tepecik Mahallesi'nde, Damar Konağı Gülabibey Mahallesi'nde, Karagöz Konağı Çepni Mahallesi'nde, Ateş Konağı Üçtutlar Mahallesi'nde, Kale İçi 1. 2. ve 3. Evler ise Kale Mahallesi'nde yer almaktadır (Harita 2). Konutların seçiminde; taşıyıcı sistemleri, yer aldıkları konumlar, plan tipolojileri ve geleneksel Çorum Evi özelliklerini içermeleri etkili olmuştur.

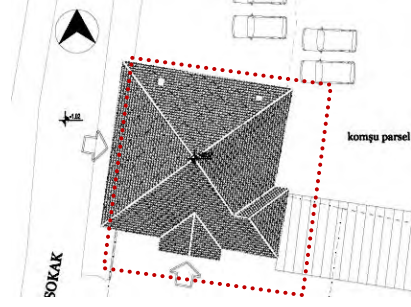
Harita 2. İncelenen Geleneksel Konut Örneklerinin Kent İçindeki Konumu
(Çorum 3 Boyutlu Kent Rehberi, 2020)

1. Aykaç Konağı

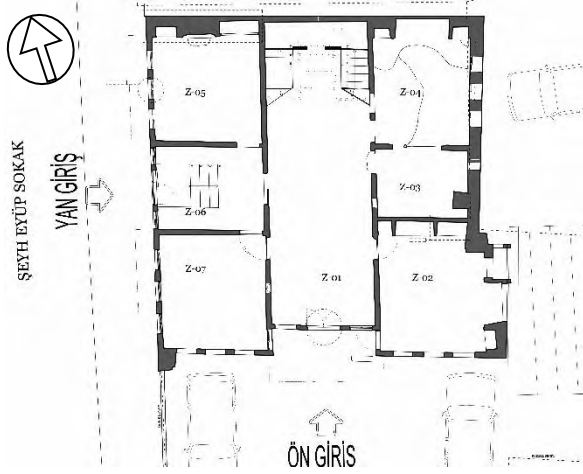
Aykaç Konağı; Tepecik Mahallesi 62 pafta 2472 ada 47 parselde yer alan 28 tescil numaralı yapıdır. Eski Karakol Binası olarak da bilinen konak; erken 20. yy. geleneksel Çorum evlerine örnek olarak gösterilebilmektedir (Şekil 16) (Tuluk, 2010). Çorum Belediyesi tarafından restorasyon çalışmaları tamamlanan bina; aile eğitim merkezi olarak hizmet vermeye başlamıştır. Yapının; batı cephesindeki Şeyh Eyüp Sokak'tan ve güney cephesindeki bahçesinden olmak üzere iki ayrı girişi bulunmaktadır. Sokak cephesinden binaya direkt olarak, bahçeden ise merdiven ile ulaşılmaktadır (Şekil 17). Orta sofalı plan şemasına sahip olan Aykaç Konağı'nda zemin katta sofanın iki tarafında yer alan toplam beş oda bulunmaktadır (Şekil 18). Üç kollu ahşap merdiven ile ulaşılan birinci katta yine sofanın çevresine yerleşmiş altı oda ve çatıya ulaşımı sağlayan ahşap bir merdiven yer almaktadır (Şekil 19). Aykaç Konağı'nda görülen bu plan şeması geleneksel Çorum evlerinde sıklıkla bulunmaktadır.

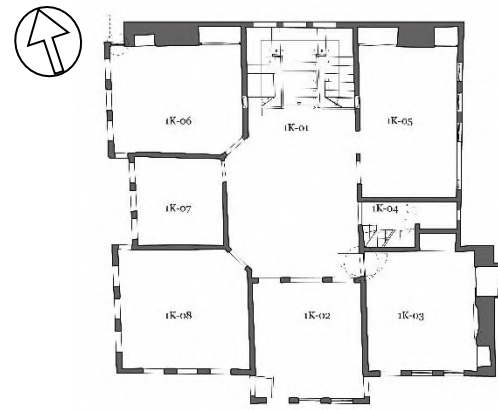
Şekil 16. Aykaç Konağı Bahçe Girişi (Nurcan Karslıoğlu, 2015; Çorum Belediyesi Etüt Proje Müdürlüğü Arşivi, 2015)

Şekil 17. Aykaç Konağı Vaziyet Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015)

Şekil 18. Zemin Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015)

Şekil 19. 1. Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015)

Yapının taşıyıcı sistemi ahşap karkas sistemdir. Su basmanı kaba yonu taş malzeme kullanılarak inşa edilen konağın; zemin kat ve birinci kat duvarlarında ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgu kullanılmıştır (Şekil 20). Geleneksel Çorum evlerinin bir diğer özelliği olan, çıkma yapan bölümlerde bağdadi çıta uygulaması Aykaç Konağı'nda da görülmektedir (Şekil 21). Zemin kat ve birinci kat döşemelerinde, ortalama 30 cm aralıklarla düzenlenmiş olan ahşap kirişler üzerinde yer alan kör döşemelere ahşap kadronlar yerleştirilmiştir. Kadronların arası yalıtım malzemesi olarak kireçle doldurulduktan sonra, kadronların üzerine ise zemin kaplama tahtaları getirilerek döşeme tamamlanmıştır (Şekil 22). Tavanlarda da ortalama 25 cm aralıklarla yerleştirilmiş ahşap çitalardan oluşan çitalı ahşap tavan kaplaması görülmektedir (Şekil 23). Duvarlarda sıva malzemesi olarak, geleneksel Çorum evlerinde kullanılan tatlı kireç sıva tercih edilmiştir (Nurcan Karslıoğlu, 2015; Çorum Belediyesi Etüt Proje Müdürlüğü Arşivi, 2015). Yapı içerisinde yer alan, katlar arası ulaşımı sağlayan ve bahçeden yapıya ulaşımı sağlayan merdivenlerde de ahşap malzeme kullanılmıştır. Geleneksel Çorum evlerinde görülen kırma çatı tekniği bu yapıda da bulunmaktadır ve yapının çatısı da ahşap karkas üzeri

alaturka kiremit kaplama kullanılarak inşa edilmiştir (Nurcan Karşlıoğlu, 2015; Çorum Belediyesi Etüt Proje Müdürlüğü Arşivi, 2015).

Şekil 20. Duvar Sistemi (Şahin, 2015)

Şekil 21. Duvar Sistemi (Şahin, 2015)

Şekil 22. Ahşap Döşeme (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 23. Çıtalı Ahşap Tavan (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

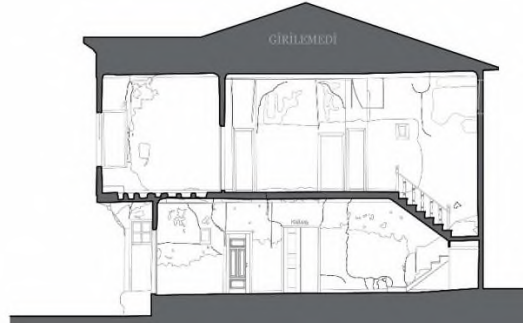
Yapıda bulunan tüm kapı, pencere, dolap, korkuluk gibi bileşenlerde de ahşap malzeme kullanılmıştır. Güney cephesinde; çift kanatlı ahşap giriş kapısı ve kapının iki yanında simetrik olarak ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır (Şekil 24). Girişin üzerinde yer alan üçgen alınlıklı çıkma kısmında da yine giyotin pencereler yer almaktadır. Yapının tüm cephelerinde ahşap kat ve köşe silmeleri görülmektedir. Geleneksel Çorum evlerinde yer alan çıkmalar ve ahşap saçak silmeleri de Aykaç Konağı'nda yer almaktadır (Şekil 25, 26).

Şekil 24. Ahşap Doğramalar (Şahin, 2015)

Şekil 25. Alçı İşleri (Şahin, 2015)

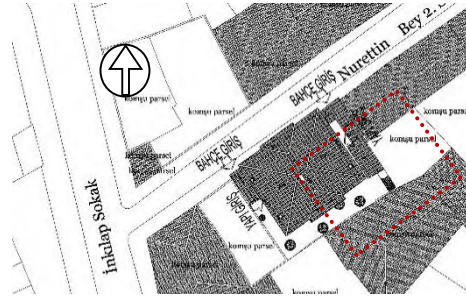
Şekil 26. Aykaç Kon. Kesit (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015)

2. Damar Konağı

Gülabibey Mahallesi 35 pafta 297 ada 3 parselde yer alan 76 tescil numaralı yapı olan Damar Konağı; 1940'lı yıllarda inşa edilmiş geleneksel Çorum evlerindedir (Şekil 27) (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015). Yapının iki ana girişi ve iki merdiveni bulunmaktadır. Bu özelliği ile yapının haremlik ve selamlık olmak üzere ayrı mekânlardan oluştuğu düşünülmektedir. Konuyla ilgili olarak konağın varislerinden, evin iki ayrı aile tarafından kullanılmak üzere tasarlandığı için çift merdivene sahip olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015). Yapının bahçesine giriş Nurettin Bey 2. Sokak'a açılan ahşap kapılardan sağlanmaktadır. Yapının ana giriş kapısı ise; Güneydoğu cephesinde yer alan merdivenlerden ulaşılan çift kanatlı ahşap kapıdır (Şekil 28). Bodrum katta; iki ayrı girişten ulaşılabilen toplam üç mekân bulunmaktadır (Şekil 29). Bahçeden ve ana girişlerin bulunduğu bodrum kat merdivenlerinden ulaşılabilen zemin kat ile birinci katta; orta sofa etrafında yerleşmiş dörder oda bulunmaktadır (Şekil 30, 31).

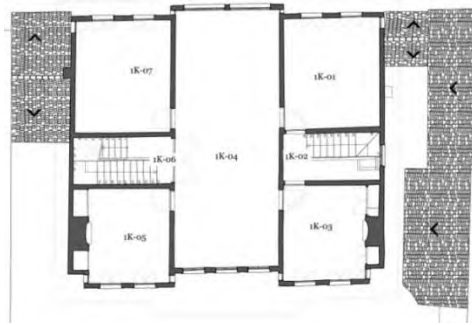
Şekil 27. Damar Konağı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015)

Şekil 28. Damar Konağı Vaziyet Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karslıoğlu, 2015)

Şekil 29. Bodrum Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015) **Şekil 30.** Zemin Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 31. 1. Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Yapının taşıyıcı sistemi ahşap karkas sistemdir. Su basmanı kaba yonu taş kullanılarak yapılan konağın, zemin kat ve birinci kat duvarları ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgu kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 32). Geleneksel Çorum evlerinde görülen birinci katlardaki çıkma kısımları bu konakta da bulunmaktadır. Kat döşemelerinde ortalama 25 cm aralıklarla döşenmiş ahşap kirişler üzeri ahşap döşeme kaplaması bulunmaktadır. Tavanlarda ise; çıtalı ahşap tavan kaplaması görülmektedir (Şekil 33, 34). Duvarlarda sıva malzemesi olarak; geleneksel Çorum evlerinde kullanılan tatlı kireç sıva tercih edilmiştir (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015). Katlar arası ulaşım, orta sofanın iki yanında yer alan ahşap merdivenler ile sağlanmaktadır (Şekil 35). Yapının çatısında ise; geleneksel Çorum evlerinde olduğu gibi ahşap oturtma çatı üzeri alaturka kiremit kaplaması uygulanmıştır (Şekil 36).

Şekil 32. Duvarda Taşıyıcılar (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 33. Çıtalı Ahşap Tavan (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 34. Ahşap Merdiven (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 35. Ahşap Çatı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 36. Damar Kon. Kesit (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Yapının bahçeye bakan Güneydoğu cephesinde çift kanatlı ahşap kapı ve üzerinde tepe penceresi ile iki yanında yer alan giyotin ahşap pencereler görülmektedir (Şekil 37). Zemin kat ve birinci katta yer alan diğer pencereler de ahşap giyotin penceredir. Yapıda bulunan; kapı, pencere, dolap gibi bileşenlerin tümünde ahşap malzeme kullanılmıştır. Tüm cephelerde ahşap kat silmeleri, ahşap köşe silmeleri ve ahşap saçak silmeleri bulunmaktadır. Pencereler için alt ve üst başlık görevi de gören ahşap silmeler; iç mekânlarda da dekoratif olarak kullanılmıştır (Şekil 38).

Şekil 37. Ahşap Doğramalar (Nurcan K. Mim., Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

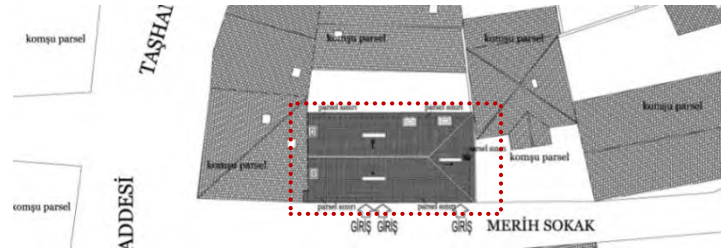
Şekil 38. Ahşap Silmeler (Nurcan K. Mim., Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

3. Karagöz Konağı

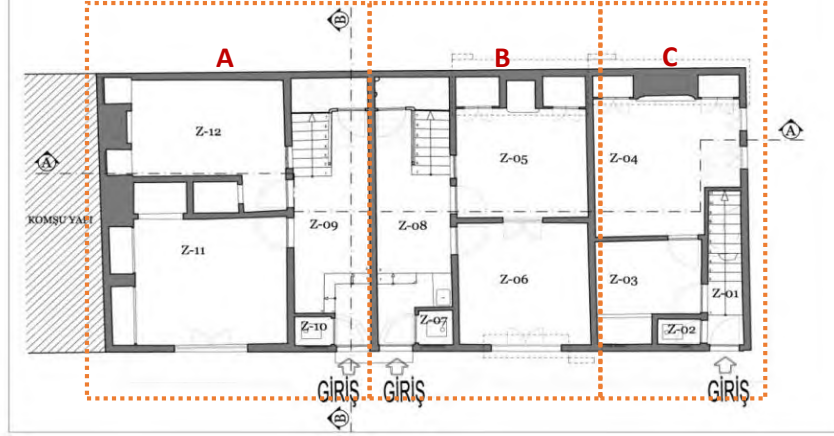
Çepni Mahallesi 24 pafta 310 ada 13 parselde tescilli yapı olan Karagöz Konağı; 1950'lerde inşa edilmiş geleneksel Çorum evlerindedir (Şekil 39). İnşa edildiği dönemde haremlik selamlık olarak kullanılan yapı, günümüzde ayrı girişlere sahip üç bağımsız bölüm olarak kullanılmaktadır. Yapıya girişler; güney cephede yer alan Merih Sokak'tan sağlanmaktadır (Şekil 40). Haremlik ve selamlık olarak kullanılmak üzere tasarlanan yapının haremlik bölümü de sonradan bölünmüş ve yapı üç ayrı ev gibi kullanılmaya başlanmıştır (Şekil 41). Yapının A ve B olarak adlandırılmış bölümleri yaklaşık olarak simetrikdir. Her iki bölümde de hole açılan ikişer oda ve wc bulunmaktadır. Giriş kapılarının karşısında yer alan ahşap merdivenler ile de üst katlara ulaşım sağlanmaktadır. Önceden selamlık girişi olarak kullanılan girişe sahip C bölümünde de iki oda ve bir wc bulunmaktadır. Girişin karşısında yer alan ahşap merdiven ile de üst kata ulaşılmaktadır. A ve B olarak işaretlenen bölümler; konağın önceden haremlik olarak kullanılan bölümünün simetrik olarak bölünmesi sonucu oluşmuştur. A ve B bölümlerinin birinci katlarında sofaya açılan ikişer oda ve balkon bulunmaktadır. A bölümünde çatıya çıkışı sağlayan ahşap merdivenler de yer almaktadır. C bölümünün birinci katında ise birbirine bağlantılı iki oda bulunmaktadır (Şekil 42).

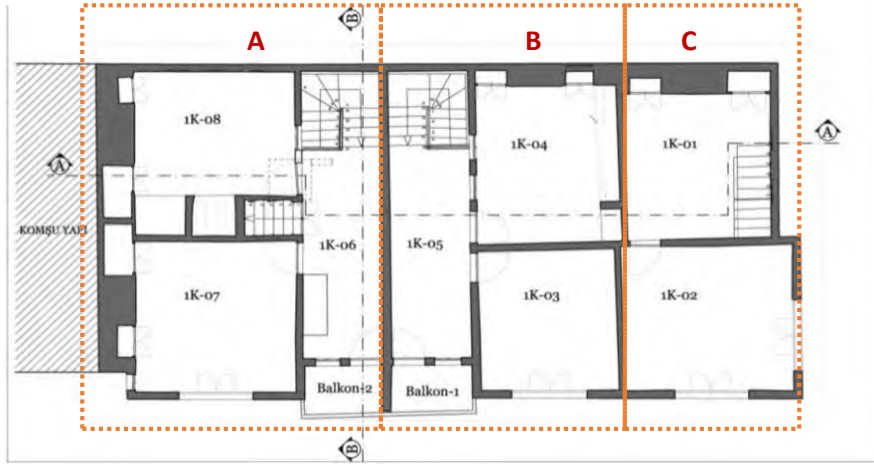
Şekil 39. Karagöz Konağı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 40. Vaziyet Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 41. Zemin Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 42. Birinci Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Yapının taşıyıcı sistemi ahşap karkas sistemdir. Su basmanı; moloz taş kullanılarak yapılan konağın, zemin kat ve birinci kat duvarları ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgu kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 43). Geleneksel Çorum evlerinde görülen birinci katlardaki çıkma kısımları bu konakta da bulunmaktadır. Bu çıkmalara ek olarak; yapının Merih Sokak'a bakan giriş cephesinde, sokağa doğru 150 cm çıkma yapan balkon bölümü bulunmaktadır. Kat döşemelerinde ortalama 25 cm aralıklarla döşenmiş ahşap kirişler üzeri ahşap döşeme kaplaması kullanılmıştır (Şekil 44). Günümüzde; özgün ahşap döşeme kaplamaları yerinde tesviye betonu ile kaplama yapılmış bölümler olduğu görülmektedir. Birinci katta yer alan 1K-01 mekânında ise döşeme olarak; geleneksel Çorum evlerinde sıklıkla kullanılan pişmiş toprak döşeme kaplaması (30x30cm) görülmektedir (Şekil 45). Zemin katta 15-25 cm aralıklarla yerleştirilmiş çıtalardan oluşan çıtalı ahşap tavan kaplaması yer alırken; birinci katta, ortalama 30 cm aralıklarla yerleştirilmiş çıtalardan oluşan ahşap tavan kaplaması bulunmaktadır (Şekil 46). Duvarlarda sıva malzemesi olarak; geleneksel Çorum evlerinde kullanılan tatlı kireç sıva tercih edilmiştir (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015). Katlar arası ulaşım; her bölümün sofa kısmında yer alan ahşap merdivenlerden sağlanmaktadır (Şekil 47). Yapının çatısında; geleneksel Çorum evlerinde olduğu gibi ahşap oturtma çatı üzeri alaturka kiremit kaplaması uygulanmıştır. (Şekil 48, 49).

Şekil 43. Taşıyıcı Sistem Detayı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 44. Ahşap Döşeme (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 45. Pişmiş Toprak Döşeme (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 46. Çıtalı Ahşap Tavan (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 47. Ahşap Merdiven (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 48. Ahşap Çatı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 49. Karagöz Kon. Kesit (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Yapının, Merih Sokak'a bakan güney cephesinde; yapıya girişi sağlayan üç ahşap kapı yer almaktadır. A ve B bölümlerine girişi sağlayan ahşap kapıların yanlarında çift kanatlı ahşap pencereler bulunmaktadır. Güney cephesine bakan balkon kapısının iki yanında giyotin ahşap pencereler görülmektedir. Yapıda kullanılan özgün pencereler; çift kanatlı ahşap pencereler ve giyotin ahşap pencerelerdir. Tüm cephelerde; ahşap kat silmeleri ve ahşap köşe silmeleri bulunmaktadır. Yapıda bulunan; kapı, pencere, dolap gibi bileşenlerin tümünde ahşap malzeme kullanılmıştır (Şekil 50). Birinci katın tavanında ise ahşap malzeme aynı zamanda süsleme elemanı olarak kullanılmıştır (Şekil 51).

Şekil 50. Ahşap Doğramalar (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

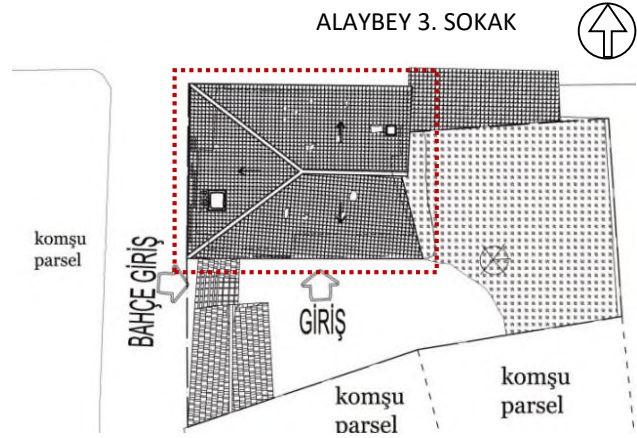

Şekil 51. Ahşap Tavan Göbeği (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

4. Ateş Konağı

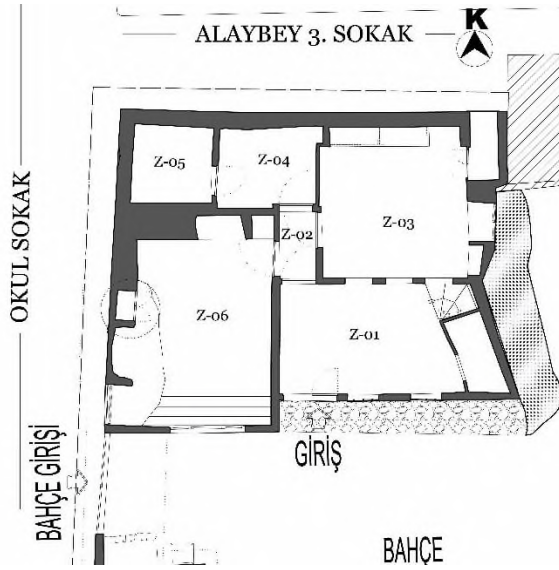
Üçtutlar Mahallesi 78 pafta 111 ada 23 parselde yer alan 13 tescil numaralı yapı olan Ateş Konağı; 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde inşa edilmiş geleneksel Çorum evlerindedir (Şekil 52). Konağa giriş, Okul Sokak'a açılan bahçe kapısından sağlanmaktadır (Şekil 53). Yapı bahçesine giriş; batı cephesindeki Okul Sokak'tan çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Yapıya giriş ise; güney cephesindeki bahçeye açılan çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Girişte yer alan sofadan orta hole açılan özgün bir ahşap kapı bulunmaktadır. Zemin katta; zemin kat sofasından birinci kat sofasına ulaşımı sağlayan ahşap merdiven

ve orta hole açılan dört oda yer almaktadır (Şekil 54). Birinci katta; özgün ahşap kapı ile ulaşılan orta hol ve orta hole açılan üç oda ile bir tuvalet bulunmaktadır (Şekil 55).

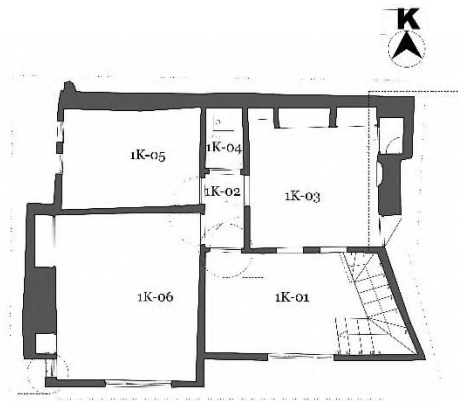

Şekil 52. Ateş Konağı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 53. Vaziyet Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 54. Zemin Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 55. 1. Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Yapının taşıyıcı sistemi ahşap karkas sistemdir. Su basmanı kaba yonu taş kullanılarak yapılan konağın, zemin kat ve birinci kat duvarları ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgu kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 56). Geleneksel Çorum evlerinde görülen birinci katlardaki çıkma kısımları bu konakta da bulunmaktadır. Zemin katında, özgün döşeme kaplamaları büyük ölçüde bozulmuş olan yapının; zemin kat sofasında pişmiş toprak döşeme görülmektedir. Z-06 olarak adlandırılan mekânda ortalama

25 cm aralıklar ile yerleştirilmiş ahşap kirişler üzerine uygulanmış ahşap döşeme kaplaması bulunmaktadır (Şekil 57). Birinci katta ise sofada 30 cm, odalarda 25 cm aralıklar ile yerleştirilmiş ahşap kirişler üzerine uygulanmış ahşap döşeme kaplaması yer almaktadır. Tavanlarda; ortalama 30 cm aralıklarla yerleştirilmiş ahşap çیتالardan oluşan ahşap tavan kaplaması görülmektedir (Şekil 58). Duvarlarda sıva malzemesi olarak; geleneksel Çorum evlerinde kullanılan tatlı kireç sıva tercih edilmiştir (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015). Katlar arası ulaşım, sofanın doğusunda yer alan ahşap merdiven ile sağlanmaktadır (Şekil 59). Yapının çatısında ise; Geleneksel Çorum evlerinde olduğu gibi ahşap oturtma çatı üzeri alaturka kiremit kaplaması uygulanmıştır.

Şekil 56. Taşıyıcı Sistem (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 57. Ahşap Zemin Kaplaması (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Şekil 58. Çıtalı Ahşap Tavan Kaplaması (Nurcan K. Mim., Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Şekil 59. Ahşap Merdiven (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşloğlu, 2015)

Yapı uzun süredir kullanılmadığı için cephelerdeki özgün doğramalar yok olmuştur. Bahçeye açılan güney cephesinde çift kanatlı ahşap kapı ve dikdörtgen formlu ahşap pencereler bulunmaktadır. Birinci katta da özgün olmayan, kare ve dikdörtgen formlu pencereler yer almaktadır. Geleneksel Çorum evlerinin bazılarında görülen kuzey cephede açıklık bulunmaması durumu bu konakta görülmektedir. Alaybey 3. Sokak'a bakan kuzey cephesinde; kapı, pencere bulunmazken; yapının iç mekânında yer alan hamamlık dolaplarının cephede çıkma yaptığı belirlenmiştir. Batı cephesinde ise, birinci kattaki 01-06 mekânında yer alan ocak ve dolaplar zemin kattan sokağa doğru yaklaşık 70 cm çıkma yapmaktadır

(Şekil 60). Tüm cephelerde; ahşap kat silmeleri ve ahşap köşe silmeleri bulunmaktadır (Şekil 61). Yapıda bulunan; kapı, pencere, dolap gibi bileşenlerde de ahşap malzeme kullanılmıştır (Şekil 62).

Şekil 60. Ateş Konağı Kesit (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

Şekil 61. Özgün Olmayan Pencereler-Ahşap Silmeler (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

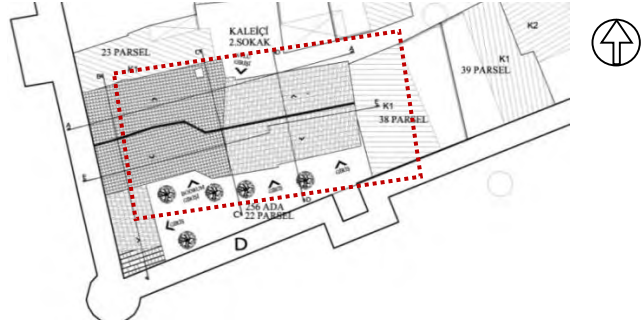

Şekil 62. Ahşap Doğramalar (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Nurcan Karşlıoğlu, 2015)

5. Kale İçi 1. Ev

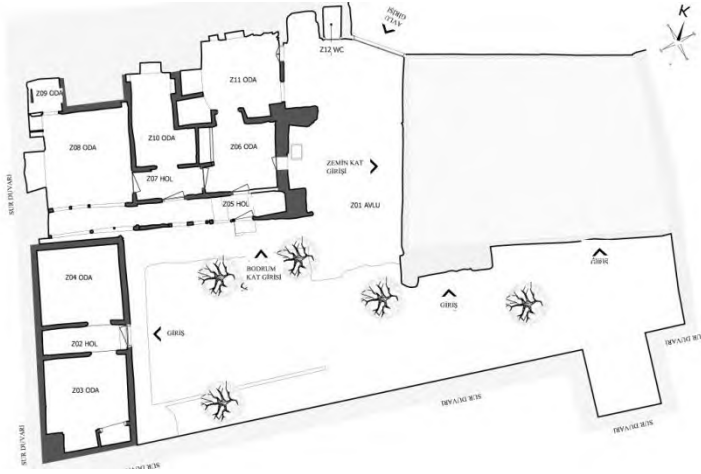
Kale Mahallesi 256 ada 22 parselde yer alan yapılar; 19. Yüzyılın son çeyreğinde inşa edilmiş geleneksel Çorum evlerindedir. Çorum Kalesi içinde yer alan parselde; biri tescilli olan iki ev ve bir müştemilat olmak üzere üç yapı bulunmaktadır. İncelenen diğer konaklar gibi özel bir isimle anılmayan tescilli yapı; bu çalışmada Kale İçi 1. Ev olarak adlandırılmıştır (Şekil 63). Yapının avlusuna giriş; kuzey cephede yer alan çift kanatlı ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Avlu; parselde yer alan tüm yapılar tarafından ortak olarak kullanılmaktadır. Yapının doğu cephesi ve avlunun güney cephesi yığma taşla örülü kale beden duvarları ile sınırlandırılmıştır (Şekil 64). Yapının zemin katı; avludan kotundan daha aşağıdadır. Beton basamaklı merdiven ile ulaşılan yarı açık koridora açılan; hol, mutfak ve oda mekânları ile bu mekânlarla bağlanan iki oda daha zemin katta yer almaktadır. Yapının tek katlı müştemilat bölümünün holüne de tek kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır. Müştemilatta, hole açılan iki oda bulunmaktadır (Şekil 65). Avluda yer alan ahşap merdiven ile ulaşılan birinci katta, dış sofalı plan tipi görülmektedir. Dış sofada; kare planlı köşk bölümü yer almaktadır. Sofadan tek kanatlı ahşap kapı ile

birin kat holüne ulaşılmaktadır. Birinci katta; hole açılan iki oda ve yine sofadan tek kanatlı ahşap kapı ile ulaşılabilen ayrı bir oda bulunmaktadır (Şekil 66).

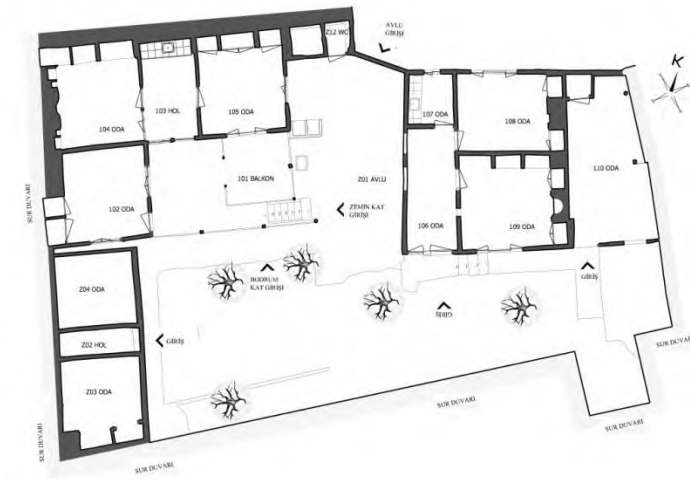

Şekil 63. Kale İçi 1. Ev (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 64. Vaziyet Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 65. Zemin Kat Planı (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Şekil 66. Birinci Kat Planı (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Yapının taşıyıcı sistemi ahşap karkas sistemdir. Su basmanı; moloz taş kullanılarak yapılan konağın, zemin kat ve birinci kat duvarları ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgu kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 67). Yapıdaki döşemelerin büyük kısmı özgünlüğünü yitirmiştir. Zemin katta mevcut durumda tesviye betonu görülen döşemelerin özgün halinde, geleneksel Çorum evlerinde kullanılan pişmiş toprak döşeme kaplaması olduğu düşünülmektedir. Birinci katta ise; dış sofa döşemesinde, ahşap kaplama ve pişmiş toprak döşeme kaplaması görülmektedir (Şekil 68). İç mekânlarda da döşemelerde tesviye betonu kullanılmış ve döşemeler özgünlüğünü yitirmiştir. Birinci kat döşemelerinin özgün halinde; geleneksel Çorum evlerinde görülen ahşap döşeme kaplaması kullanıldığı düşünülmektedir. Zemin katta Z-11 olarak adlandırılan mekânda çıtalı ahşap tavan görülmektedir. Yapıdaki diğer mekânlarda ise; ortalama 30 cm aralıklarla yerleştirilmiş kirişlerin bulunduğu ahşap ters tavan uygulanmıştır. Birinci kattaki bazı mekânların tavanlarında ise kirişler arasında kalem işi süslemeler yer almaktadır (Şekil 69). Duvarlarda sıva malzemesi olarak; geleneksel Çorum evlerinde görülen kireç sıva kullanılmıştır (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015). Katlar arası direkt ulaşım sağlanamamaktadır, avludan birinci kata ulaşım ahşap merdiven ile gerçekleştirilmektedir (Şekil 70). Yapının dış sofasını ve avlunun bir kısmını da örten çatıda ise; geleneksel Çorum evlerinde olduğu gibi ahşap oturtma çatı üzeri alaturka kiremit kaplaması uygulanmıştır (Şekil 71).

Şekil 67. Taşıyıcı Sistem (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

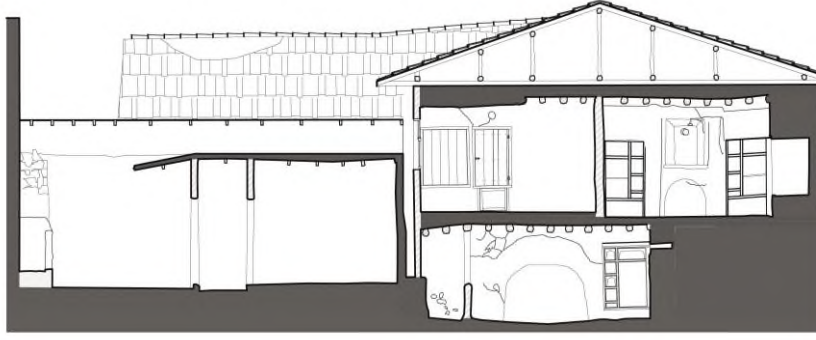
Şekil 68. Dış Sofa Döşeme Kaplaması (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 69. Ahşap Tavan (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 70. Ahşap Merdiven (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 71. Kale İçi 1. Ev Kesit (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Yapının özgün pencereleri korunmamış olsa da zemin katta görülen pencere izlerinden yola çıkılarak; özgün pencere tipinin ahşap giyotin pencere olduğu düşünülmektedir. Mevcut durumda görülen pencereler; ahşap çift kanatlı pencerelerdir. Birinci katın kapıları özgün olup, kapılarda geometrik ve bitkisel motifler görülmektedir (Şekil 72). Bitkisel motifler ahşap dolap kapaklarında da yer almaktadır. Zemin katta yer alan mutfak dolabında, nişlerde ve birinci katta yer alan dolaplar ile gusülhanede ahşap kullanımı görülmektedir (Şekil 73). Dış sofanın korkuluklarında ve sofada bulunan köşk mekânının korkuluklarında da ahşap malzeme kullanılmıştır (Şekil 74). Sofada yer alan ahşap dikmeler ve ahşap payandalar ile ahşap çatı sistemi desteklenmektedir (Şekil 75).

Şekil 72. Özgün Kapı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 73. Özgün Dolap (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 74. Ahşap Korkuluklar (Şahin, 2015)

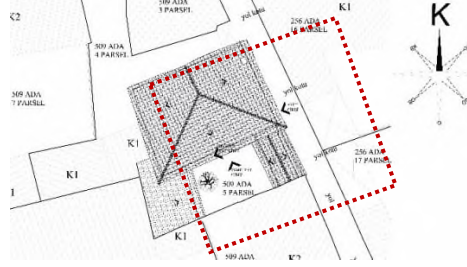
Şekil 75. Ahşap Çatı Sistemi (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

6. Kale İçi 2. Ev

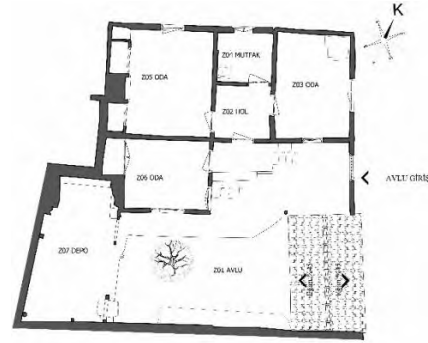
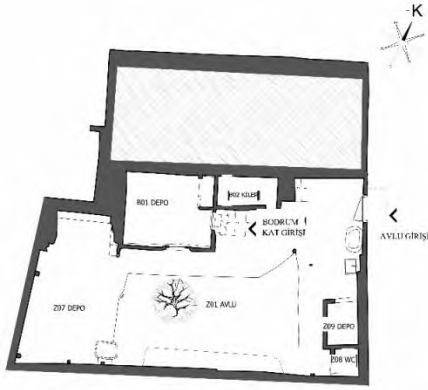
Kale Mahallesi 509 ada 5 parselde yer alan yapı; 19. Yüzyılın son çeyreğinde inşa edilmiş geleneksel Çorum evlerindedir. İncelenen diğer konaklar gibi özel bir isimle anılmayan tescilli yapı; bu çalışmada Kale İçi 2. Ev olarak adlandırılmıştır (Şekil 76). Günümüzde kullanılır durumda olmayan yapı; zaman içerisinde çeşitli onarımlar ve değişimler geçirdiği içi özgünlüğü kısmen korunmuştur. Doğu cephesindeki ahşap tek kanatlı kapıdan ulaşılan avlu; Kale İçi 2. Ev, ıslak hacim mekânı ve iki adet depo tarafından ortak olarak kullanılmaktadır (Şekil 77). Yapının bodrum katına; avludan üç basamakla inilerek ulaşılmaktadır. Bodrumda bir adet depo mekânı bulunmaktadır (Şekil 78). Dört basamaklı ahşap merdivenden çıkılarak ulaşılan zemin katta; tek kanatlı ahşap kapı ile ulaşılan sofa etrafında yer alan iki oda ve bir mutfak bulunmaktadır. Z-06 olarak adlandırılan mekânın girişi diğer kısımlardan ayrı olup, tek kanatlı ahşap bir giriş kapısı bulunmaktadır (Şekil 79).

Şekil 76. Kale İçi 2. Ev (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Şekil 77. Vaziyet Planı (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Şekil 78. Kale İçi 2. Ev Bodrum Kat Planı
(Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Şekil 79. Kale İçi 2. Ev Zemin Kat Planı
(Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Yapının taşıyıcı sistemi ahşap karkas sistemdir. Su basmanı; moloz taş kullanılarak yapılan konağın, zemin kat ve birinci kat duvarları ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgu kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 80). Yapıdaki döşemelerin neredeyse tamamı özgünlüğünü yitirmiştir. Bodrum katta, günümüzde tesviye betonu bulunan zemin döşemesinin özgün halinde geleneksel Çorum evlerinin bodrum katlarında ve dış sofalarında görülen kare formda pişmiş toprak döşeme kaplaması olduğu düşünülmektedir. Zemin kat döşemelerinde de; günümüzde beton olan kısımların özgün halinde, diğer evlerde olduğu gibi ahşap kiriş üzeri ahşap döşeme kaplaması olması mümkündür. Bodrum kat ile zemin katın Z-02 ve Z-03 mekânlarında, kirişlerin 30 cm aralıklarla yerleştirilmiş olduğu ahşap ters tavan uygulaması görülmektedir (Şekil 81). Zemin kattaki diğer mekânlarda çıtalı ahşap tavan kaplaması bulunmaktadır. Katlar arası direkt ulaşım sağlanamamaktadır, avludan zemin kata ulaşım dört basamaklı ahşap merdiven ile gerçekleştirilmektedir (Şekil 82). Yapının çatısında; Geleneksel Çorum evlerinde olduğu gibi ahşap oturtma çatı üzeri alaturka kiremit kaplaması uygulanmıştır (Şekil 83, 84).

Şekil 80. Duvarda Taşıyıcı Sistem İzleri
(Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

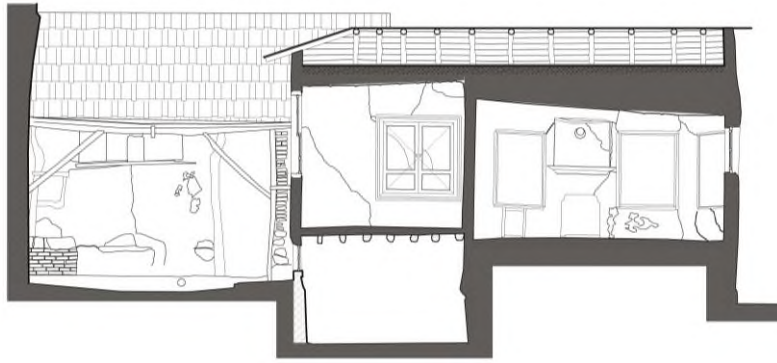
Şekil 81. Bodrum Kat Tavan Kaplaması
(Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 82. Ahşap Merdiven (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 83. Ahşap Çatı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 84. Kale İçi 2. Ev (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Yapıdaki pencerelerin bir kısmı özgün, ahşap giyotin penceredir (Şekil 85). Bu pencerelerden ve incelenen diğer evlerden yola çıkılarak günümüzde ahşap çift kanatlı pencere görülen pencerelerin özgün halinde ahşap giyotin olduğu kabul edilmiştir. Yapının giriş kapısı ve iç mekân kapılarında da ahşap malzeme kullanılmıştır. Geleneksel Çorum evlerine örnek görülmesine neden olan önemli etkenlerden biri de özgün ahşap kapılardır (Şekil 86). Ahşap; gömme dolap doğramalarında ve kapaklarında da kullanılmıştır (Şekil 87). Mevcut durumda farklı malzemeler ile kapatılarak duvar görünümü verilmiş merdiven korkuluğu da ahşap malzemeden yapılmıştır. Yapının çatı taşıyıcısı olan ve avluda yer alan dikme ile deponun taşıyıcı sistemini oluşturan dikmeler ve payandalarda da ahşap kullanılmıştır (Şekil 88).

Şekil 85. Ahşap Kapı ve Pencere (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi, 2015)

Şekil 86. Özgün Ahşap Kapı (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi, 2015)

Şekil 87. Ahşap Doğramalar (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

Şekil 88. Ahşap Dikmeler ve Payandalar (Mimor, Çorum Bel. Etüt Proje Müd. Arşivi)

7. Kale İçi 3. Ev

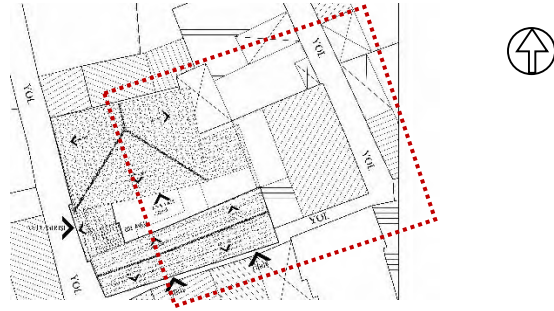
Kale Mahallesi 509 ada 9 parselde yer alan yapı; 19. Yüzyılın son çeyreğinde inşa edilmiş geleneksel Çorum evlerindedir. İncelenen diğer konaklar gibi özel bir isimle anılmayan tescilli yapı; bu çalışmada Kale İçi 3. Ev olarak adlandırılmıştır (Şekil 89). Günümüzde kullanılır durumda olmayan yapı; zaman içerisinde çeşitli onarımlar ve değişimler geçirdiği için özgünlüğü kısmen korunmuştur. Yapının bulunduğu parsel tescilli olup; söz konusu parselde farklı dönemlerde inşa edilmiş yapılar ve mekânlar bulunmaktadır. Yapıların neredeyse hepsinde geleneksel Çorum evlerinin özellikler görülmektedir. Parseldeki tüm yapılar Kale İçi 3. Ev adı altında incelenmiştir. Yapı avlusuna giriş; batı cephesindeki Kale İçi 1. Sokak'tan sağlanmaktadır. Yapıya giriş avludan sağlanmaktadır. Ana yapıların güneyinde kalan yapıların asıl girişi ise; ana avludan değil güney cephede yer alan sokaktan sağlanmaktadır (Şekil 90).

Yapının zemin katında yer alan Z-02 depo mekânına, üç basamaklı merdiven ile inilerek ulaşılmaktadır. Ana yapının güneyinde kalan yapıların girişi ise; sokak cephesinden sağlanmaktadır. Günümüzde iki ayrı ev gibi görülen yapıların, önceki dönemlerde tek bir yapı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Söz konusu yapılarda; güneydeki sokaktan tek kanatlı ahşap kapı ile ulaşılan Z-06 holüne açılan iki depo ve iki oda yer almaktadır. Aynı cephede; sokaktan üç basamaklı tuğla merdivenden inilerek ulaşılan Z-12 holüne açılan bir oda bulunmaktadır. Z-12 holünün kuzeyinde yer alan avludan Z-15 ve Z-16 mekânlarına ulaşılmaktadır (Şekil 91). Avludan; yedi basamaklı merdivenden çıkılarak ulaşılan dış sofaya açılan dört kapı bulunmaktadır. Tek kanatlı ahşap kapılardan; 102, 107

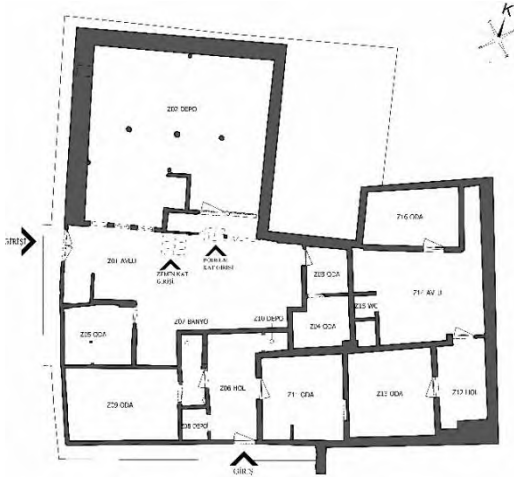
holleri, 106 olarak adlandırılan oda ve çatıya çıkan merdivene ulaşılmaktadır. 102 holüne açılan iki oda ve bir mutfak mekânı bulunmaktadır. 107 holünden ise; 106 olarak adlandırılan oda ile bir oda, mutfak ve banyo mekânlarına ulaşılmaktadır (Şekil 92).

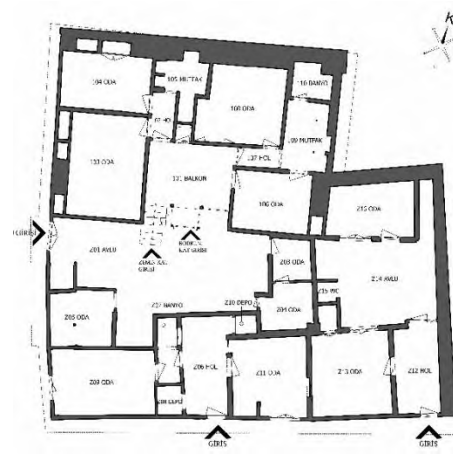
Şekil 89. Kale İçi 3. Ev (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 90. Vaziyet Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 91. Kale İçi 3. Ev Zemin Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 92. Kale İçi 3. Ev 1. Kat Planı (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Yapının taşıyıcı sistemi ahşap karkas sistemdir. Duvarlar, ahşap karkas sistem arası kerpiç dolgu kullanılarak inşa edilmiştir. Yapının ana avluya bakan güney cephesinde; dış sofada bulunan ahşap korkuluklu köşk bölümü ile çatının taşıyıcısı olan ahşap dikmeler ve payandalar yapıyı özgün kılan taşıyıcı mimari elemanlardır (Şekil 93). Zemin kat Z-02 mekânında da ahşap taşıyıcı dikmeler görülmektedir (Şekil 94). Zemin kat döşemelerinde, kare formda özgün pişmiş toprak döşeme kaplaması kullanılmıştır (Şekil 95). Günümüzde zemin döşemesinde tesviye betonu bulunan birinci kat dış sofasında da; zemin döşemesi olarak pişmiş toprak döşeme kaplaması olduğu düşünülmektedir. Söz konusu mekânlar dışında kalan ve zemin döşemesinde tesviye betonu bulunan iç mekânlarda da incelenen diğer evler referans alınarak; zemin döşemesinde ahşap kiriş üzeri ahşap döşeme kaplaması olduğu düşünülmektedir.

Zemin katta Z-02 olarak adlandırılan mekân ile Z-06 ve Z-12 olarak adlandırılan hollerde ahşap ters tavan uygulaması görülmektedir. Bu mekânlar dışında kalan tüm iç mekânlarda çıtalı ahşap tavan kaplaması görülmektedir. Ek olarak; çatı saçığında da 25 cm aralıklar ile yerleştirilmiş çıtalar kullanılarak çıtalı ahşap tavan kaplaması uygulanmıştır (Şekil 96). Avludan birinci kat sofasına ulaşım ile birinci kat sofasından çatıya ulaşım, ahşap merdivenler ile sağlanmaktadır. Yapının çatısında; geleneksel Çorum evlerinde olduğu gibi ahşap oturtma çatı üzeri alaturka kiremit kaplaması uygulanmıştır (Şekil 97).

Şekil 93. Taşıyıcı Sistem (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 94. Zemin Kat Döşeme (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 95. Zemin Kat Döşemesi (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 96. Saçak Kaplaması (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 97. Kale İçi 3. Ev Kesit (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Yapının güneye bakan özgün cephesinde; ahşap giriş kapıları, ahşap giyotin pencere, ahşap dikmeler ve ahşap korkuluklu köşk bölümü görülmektedir. Güney cephesinde bulunan ahşap çift kanatlı pencerenin özgün halinin de ahşap giyotin pencere olduğu düşünülmektedir. Ana yapıda ve avluda yer alan diğer yapılarda bulunan kapı, pencere ve dolap bileşenlerinin tamamında ahşap malzeme kullanılmıştır (Şekil 91). Ahşap; birinci katın tavanında süsleme elemanı olarak da kullanılmıştır (Şekil 92).

Şekil 98. Ahşap Dolaplar (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Şekil 99. Özgün Ahşap Tavan Göbeği (Çorum Bel. Etüt Prj. Müd. Arşivi, 2015; Mimor, 2015)

Sonuç

Çorum ili; coğrafi konumu gereği Türkiye'nin orta kesimi ile kuzey bölgeleri arasında bir geçiş noktası durumundadır. Karadeniz iklimi ve karasal iklim özelliklerinin bir arada görüldüğü kentin kuzey kesimlerinde ormanlar yoğun olarak yer almaktadır. Bu yoğunluğun da etkisiyle, kentte ahşabın yapım işlerinde ve geleneksel yapıların taşıyıcı sistemlerinde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada incelenen yapılar; mekânsal özellikleri, taşıyıcı sistem kurguları ve sahip oldukları kapı, pencere, dolap, süsleme elemanları gibi özgün mimari öğeler nedeniyle, yetkili kurumlarca nitelikli yapılar olarak tescil edilmiştir. Söz konusu yapılar; geleneksel Çorum evlerinin özelliklerini yansıttıkları için Çorum Belediyesi tarafından yapıların rölöve çalışmaları yaptırılmıştır. Bu çalışmaların; yapıların/yapım sistemlerinin belgelenecek geleceğe aktarılmasına ve mimari mirasın yaşatılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

İncelenen yapılardan yola çıkılarak; geleneksel Çorum evlerinin Türk Evi tipolojisine uygun olarak genellikle iki katlı olarak inşa edildiği görülmektedir. Yapıların büyük çoğunluğu bahçe içerisinde bulunmaktadır. Sokaktan ahşap kapı ile ulaşılan bahçelerden, birkaç basamaklı merdivenler ile evlere ulaşılmaktadır. Kullanıcı gereksinimlerine göre şekillenen planlar incelendiğinde; iç sofalı, orta sofalı ya da dış sofalı yapılar görülmektedir. Bazı yapılarda ise; haremlik selamlık olarak ayrılmış mekânlar yer almaktadır.

Yapıların taşıyıcı sistemi; ahşap karkas sistemidir. Duvarlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgu, özellikle çıkma kısımlarında yer alan duvarlarda ve iç duvarlarda ise bağdadi çita uygulaması görülmektedir. Bodrum kat ve dış sofa döşemelerinde pişmiş toprak döşeme tercih edilirken, iç mekânlarda yer alan döşemelerde ahşap kiriş üzeri ahşap döşeme kaplaması uygulanmıştır. Tavan kaplamalarında genellikle çitalı ahşap tavan görülmektedir fakat ahşap ters tavan uygulamalarının yapıldığı mekânlar da mevcuttur. Ahşap malzeme; geleneksel Çorum evlerinin en önemli unsurlarından

biridir. Taşıyıcı sistem elemanlarında, kapı, pencere, dolap vb. doğramalarda, merdivenlerde, korkuluklarda ve bazı yapılarda süsleme elemanlarında ahşap malzeme kullanımı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Geleneksel Çorum Evlerinde Ahşap Malzeme Kullanımı

<u>Yapı Adı/ Görseli</u>	<u>Aykaç Konağı</u>	<u>Damar Konağı</u>	<u>Karagöz Konağı</u>	<u>Ateş Konağı</u>	<u>Kale İçi 1. Ev</u>	<u>Kale İçi 2. Ev</u>	<u>Kale İçi 3. Ev</u>
							
<u>Kiriş/ Kolon</u>	+	+	+	+	+	+	+
<u>Payanda</u>	+	+	+	+	+	+	+
<u>Döşeme</u>	+	+	+	+	+	+	+
<u>Tavan</u>	+	+	+	+	+	+	+
<u>Merdiven</u>	+	+	+	+	+	+	+
<u>Doğrama</u>	+	+	+	+	+	+	+
<u>Süsleme</u>	-	-	+	-	+	-	+

Bu çalışmada ele alınan örnek yapılarda; geleneksel Çorum evlerinin mekânsal biçimlenişi ve yapımda tercih edilen malzemeler incelenmiştir. Elde edilen veriler; özellikle ahşap malzemenin taşıyıcıdan süsleme elemanlarına kadar her alanda kullanıldığını göstermektedir. Ahşap taşıyıcı sisteme sahip yapıların korunmasının zorluğu göz önünde bulundurulduğunda söz konusu geleneksel yapıların belgelenmesi, onarılması, gerek duyulduğunda güçlendirilerek geleceğe aktarılması önemlidir. Bu çalışmanın; geleneksel Çorum evlerinin mekânsal, strüktürel ve malzeme özelliklerini ortaya koyarak, konuyla ilgili yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akok, M. (1951). Çorumun eski evleri. *Arkitekt*, 1951-09-10 (237-238), 171-189.
- Arun, G. (2005, Şubat, 17). *Yığma Kagir Yapı Davranışı*, Yığma Yapıların Deprem Güvenliğinin Arttırılması Çalıştayı, Ankara, Türkiye.
- Coğrafya Harita. (2018, 18 Eylül). Türkiye'nin illere göre orman dağılışı haritası. <http://cografyaharita.com/haritalarim/2dturkiyenin-illere-gore-orman-dagilis-haritasi.png>
- Coğrafya Dünyası. (2018, 20 Eylül). İç Anadolu Bölgesi. <http://www.cografya.gen.tr/egitim/bolgeler/ic-anadolu.htm>
- Çakır, S. (2000). Geleneksel Karadeniz ahşap konut yapım yönteminin çağdaş teknoloji açısından değerlendirilmesi. (Doktora Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çağlıcı, İ. Kişisel Fotoğraf Arşivi, (2015-2021).
- Çobancaoğlu, T., (1998). Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarda yöntem önerileri. (Doktora Tezi) Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çorum 3 Boyutlu Kent Rehberi. (2020, Ekim). <http://kbs.corum.bel.tr/KBS3D.aspx>
- Çorum Belediyesi Etüd Proje Müdürlüğü Arşivi, (2017), Çorum Belediyesi, Çorum.
- Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2021a) (2021, 21 Mart) Çorum'un Tarihçesi. <https://corum.ktb.gov.tr/TR-58677/tarihce.html>.
- Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2021b) (2021, 21 Mart). Katipler Konağı. <https://corum.ktb.gov.tr/TR-58759/geleneksel-corum-evleri.html>
- Demiray, Ü. (2014). Çorum deresi (Çorum) havzasının yeraltısuyu kalitesi ve kirlenme durumunun incelenmesi (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Eriçok, M., (2018, 17 Kasım). Bağdadi Yapı. http://www.yesilce.com/album_fotodetay.php?f=142
- Günay, R. (2017). *İstanbulun Kaybolan Ahşap Konutları*. YEM Yayın.
- Güneş, M. E.,(2014). Geleneksel ahşap yapılarda taşıyıcı sistem kurgusunun incelenmesi: Safranbolu örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kadılar Paşazade Konağı. (2020). <http://www.kadilarpasazadekonagi.com/birgi.html>
- Karşlıoğlu Kerman, N. (2010). Çorum ili Karabek Konağı restorasyon önerisi. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kula Belediyesi. (2018, 27 Mayıs). Beyler Evi Çatı tamirati yapıldı. <http://www.kula.bel.tr/detaylar/1/haberler/992/beyler-evi-cati-tamirati-yapildi.aspx>

- Manav, K. ve Çalışkan, V. (2017). Geleneksel bir mesken tipinin turizmde çekicilik potansiyelinin araştırılması: “düğmeli evler” (Antalya) örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22 (37), 215-240.
- Mimor Mimarlık-Şehircilik ve Müşavirlik Ltd. Şti. (2015). Kale İçi 1, 2, 3. Ev rölöve projeleri ve raporları. Çorum Belediyesi Etüd Proje Müdürlüğü Arşivi, Çorum Belediyesi, Çorum.
- Nurcan Karşlıoğlu Kerman Mimarlık. (2015). Aykaç, Damar, Ateş, Karagöz Konakları rölöve projeleri ve raporları. Çorum Belediyesi Etüd Proje Müdürlüğü Arşivi, Çorum Belediyesi, Çorum.
- Orman Genel Müdürlüğü. (2020, 23 Temmuz). Türkiye Orman Varlığı. <https://www.ogm.gov.tr/ormanlarimiz-sitesi/TurkiyeOrmanVarligi/Yayinlar/2020%20T%C3%BCrkiye%20Orman%20Varl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2021, 5 Nisan). Çorum yatırım rehberi. <https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/corum-yatirim-rehberi.pdf>
- Özhan, N. (2006). Anadolu'nun geleneksel konutlarında ahşap kullanımına ait bir derleme. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Özudođru, A. (2008). *Çorum Kültür Envanteri*. Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Saydamer, A. (2014). Türkiye'deki geleneksel ahşap yapılarda kullanılan taşıyıcı sistemlerin irdelenmesi ve Bursa örneği. (Yüksek Lisans Tezi) Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Seymen, F. (2008). Taraklı'da geleneksel sivil mimaride kullanılan yapım teknikleri ve sadık Özen Evi restorasyon önerisi. (Yüksek Lisans Tezi) Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Şahin, N. Kişisel Fotoğraf Arşivi, (2010-2021).
- Şeker Gevher, N. (2010). Çorum ili Cerit Konağı restorasyon önerisi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Tuluk, Ö, İ. (2010). Erken 20. Yüzyıl Çorum Evlerinde Banyo Teknolojisi. *METU Journal of the Faculty of Architecture*, (27:2): 61-82.
- Yaman, F. Z., (2007). Geleneksel ahşap yapılarda kullanılan ahşap yapı elemanlarının uzun dönem performansı Giresun Zeytinlik mahallesinde örnek yapı incelemesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Türkiye Kültür Portalı. (2021, 23 Haziran). Şekil 11. Alacahöyük Sfenksli Kapı <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/corum>.

